

L. A. GEELHOED

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2006. január 19.¹

1. A Bizottság fellebbezésével az Elsőfokú Bíróságnak a T-236/01., T-239/01., T-244/01.–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz. Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben² 2004. április 29-én hozott ítélete (a továbbiakban: megtámadott ítélet) részleges hatályon kívül helyezését kéri. A fellebbezés a T-239/01. sz. ügyre korlátozódik.

deletben meghatározott vizsgálati hatáskörének vonatkozásában, szemben az engedékenységi közlemény szerinti együttműködéssel.

2. Az Elsőfokú Bíróság az előtte lefolytatott eljárásban csökkentette az EK-Szerződés 81. cikke és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/36.490, ún. „grafitelektrodák”-ügy) 2001. július 18-án hozott 2002/271/EK bizottsági határozatban³ (a továbbiakban: vitatott határozat) az SGL-re kiszabott bírságot.

I – A vonatkozó rendelkezések

A 17. rendelet

4. A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet⁴ (a továbbiakban: a 17. rendelet) 15. cikke kimondja:

3. A Bizottság kérelme a vállalkozások Bizottsággal való együttműködésének bizonyos elemeire vonatkozik, a Bizottság 17. ren-

„(1) A Bizottság határozattal 100-tól 5000 elszámolási egységig terjedő összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalko-

1 – Eredeti nyelv: angol.

2 – EBHT 2004., II-1181. o.

3 – HL 2002. L 100., 1. o.

4 – HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.

zások társulásaira, ha szándékosan vagy gondatlanságból: *A bírságkiszabási iránymutatás*

[...]

- b) a 11. cikk (3) vagy (5) bekezdése [...] szerinti kérésre helytelen információt szolgáltatnak [...]

(2) A Bizottság határozattal 1 000-tól 1 000 000 elszámolási egységig terjedő, vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át, ha a vállalkozások szándékosan vagy gondatlanságból:

- a) megsértik a Szerződés [81]. cikkének (1) bekezdését vagy [82]. cikkét [...]

[...]

A bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni.”

5. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás⁵ (a továbbiakban: bírságkiszabási iránymutatás) preambulumban előírja:

„A [...] felvázolt elveknek biztosítaniuk kell, hogy a Bizottság határozatai a vállalkozások és a Bíróság előtt átláthatóak és pártatlanok legyenek, ugyanakkor fenn kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályok alapján a bírságok kiszabása tekintetében az összeforgalom 10%-ának korlátain belül a Bizottságra ruházott mérlegelési jogkört. E mérlegelésnek azonban egységes és megkülönböztetéstől mentes, a versenyszabályok megsértésének büntetése terén kitűzött célokkal összhangban álló politikát kell követnie.

A bírság összegének meghatározásánál alkalmazandó új módszer – amelyik a súlyosbító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszegeből indul ki – a következő szabályokat követi.”

5 – HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.

Az engedékenységi közlemény

közötti mérséklésének kedvezményében részesül, amelyet az együttműködés hiánya miatt szabtak volna ki rá.

6. A Bizottság a kartell ügyek esetében a pénzbírságok alóli mentességről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló közleményében⁶ (a továbbiakban: engedékenységi közlemény) meghatározta azokat a feltételeket, amelyek esetén a vizsgálat során együttműködő vállalkozásokat mentesíteni lehet a bírság megfizetése alól, illetve az egyébként rájuk kiszabandó bírságot csökkenteni lehet, ahogy az a közlemény A. pontjának (3) bekezdésében szerepel.

2. Ilyen lehet többek között az az eset, amikor:

– a kifogásközlés elküldése előtt a vállalkozás olyan információkat, okiratokat vagy egyéb bizonyítékokat szolgáltat, amelyek hozzájárulnak az elkövetett jogsértés létezésének megerősítéséhez,

7. Az engedékenységi közlemény A. pontjának (5) bekezdése a következőképp rendelkezik:

– a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azoknak a tényeknek a valóságát, amelyekre a Bizottság a vádjait alapítja.”

„A vállalkozás vele való együttműködése csak egyike azon tényezőknak, amelyeket a Bizottság figyelembe vesz a bírság összegének megállapítása során [...]”

II – Az eljárás és a vitatott határozat alapjául szolgáló tényállás

8. A D. pont szerint:

9. A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság az alábbiak szerint összegezte az előtte benyújtott kereset alapjául szolgáló tényállást:

„1. Amikor a vállalkozás együttműködik, anélkül hogy a B. és C. pontban ismertetett feltételeket teljesítené, azon bírság 10–50%

„1. A 2002/271/EK határozatával [...] a Bizottság megállapította, hogy számos

6 – HL 1996. C 207., 4. o.

vállalkozás vett részt az EK 81. cikk (1) bekezdése és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: EGT-megállapodás) 53. cikkének (1) bekezdése szerinti megállapodásokban és összehangolt magatartásokban a grafitelektróda ágazatban.

elérte a 800 millió tonnát, amelyből 280 millió tonnát elektromos íves kemencében állítottak elő [...].

[...]

2. A grafitelektródákat alapvetően nyersacél elektromos íves kemencében történő termelésére használják. A nyersacél ilyen kemencében történő előállítása alapvetően újrafeldolgozási folyamat, amely során az acélhulladékot új acéllá alakítják át, ellentétben a klasszikus termelési folyamattal, amely során vasércből oxigén kohókban nyerik ki az acélt. Az elektromos kemencében kilenc, három oszlopba rendezett grafit-elektrodát használnak az acélhulladék olvasztására. Figyelemmel a fúziós folyamat intenzitására, egy egység elektróda nagyjából nyolcóránként használódik el. Egy elektróda gyártási ideje körülbelül két hónap. A termelési folyamat során a grafitelektródák semmilyen más termékkel nem helyettesíthetők.
3. A grafitelektródák iránti kereslet közvetlen kapcsolatban áll az elektromos íves kemencében történő acélgyártással. A fő vevők az acélgyártók, akik a kereslet körülbelül 85%-át képviselik. 1998-ban a világ bruttó acéltermelése
5. A 80-as években a műszaki fejlesztések lehetővé tették az egy tonna acél előállítása során felhasznált elektródák mennyiségének jelentős csökkentését. Az acéligar ugyanezen időszakban jelentős átalakítási folyamaton esett át. Az elektródák iránti kereslet csökkenése az elektróda világipar átalakításához vezetett. Számos üzemet bezártak.
6. 2001-ben kilenc nyugati termelő látta el az európai piacot grafitelektródával [...].
7. A 17. rendelet 14. cikkének (3) bekezdését alkalmazva [...] a Bizottság tisztviselői 1997. június 5-én egyidejű helyszíni vizsgálatot tartottak [...].
8. Ugyanezen a napon a Federal Bureau of Investigation (FBI) ügynökei az Egyesült

Államokban számos gyártó telephelyén házkutatást tartottak. A házkutatások eredményeképpen büntetőeljárást indítottak az SGL ellen [...] kartellbűncselekmény miatt. Minden vádlott bűnösnek vallotta magát az ellenük felhozott vádakban, és vállalta a bírság megfizetését, amelyet a hatóságok az SGL esetében 135 millió amerikai dollárban (USD) rögzítettek [...].

végződött, amelyben a Bizottság a felperes vállalkozások terhére róta, hogy az árakat világszinten rögzítették, valamint hogy a nemzeti és regionális termékpiacokat a »hazai gyártó« elve alapján felosztották: az UCAR és az SGL felelt az Egyesült Államokért, emellett pedig az UCAR Európa egy részéért felelt, az SGL pedig Európa maradék részéért [...].

[...]

10. A vevők egyik csoportja háromszoros kártérítés és a kamatok (*triple damages*) iránt polgári jogi eljárást indított az SGL [...] ellen az Egyesült Államokban.

13. A határozat szerint a kartell alapelvei az alábbiak voltak:

- a grafitelektródák árát világszinten rögzíteni kell;

11. Kanadában [...] 2000 júliusában az SGL bűnösnek vallotta magát, és vállalta 12,5 millió CAD összegű bírság megfizetését a [kanadai versenyjog] megsértése miatt. A kanadai acélgyártók 1998 júniusában polgári jogi eljárást indítottak az SGL ellen kartellbűncselekmény miatt.

- az egyes vállalkozások által érvényesített árra vonatkozó döntéseket kizárólag az elnök vagy az igazgatók hozhatták;

12. A Bizottság 2000. január 24-én kifogásközlést küldött az érintett vállalkozásoknak. A közigazgatási eljárás 2001. július 18-án a Határozat meghozatalával

- a »hazai gyártónak« rögzítenie kellett a területére vonatkozó árát, amit a többi gyártó »követett«;

- a »nem hazai piacok«, vagyis olyan piacok tekintetében, ahol nem volt jelen semmilyen »hazai« gyártó, az árakat egyhangúlag kellett rögzíteni;
- a nem hazai gyártók nem versenyezhettek agresszívan, és ki kellett vonulniuk mások hazai piacáról;
- a kapacitást nem volt szabad növelni (a japán gyártóknak csökkenteniük kellett a kapacitásukat);
- a kartellben közreműködő gyártók körén kívül tilos volt a technológiatranszfer.

14. A határozat ezt követően kifejti, hogy a hivatkozott alapelveket a több szinten megtartott kartelltalálkozásokon, így a vezetők találkozóján, »munka«-találkozásokon, az európai gyártóknak (a japán gyártók nélküli) találkozóján, a nemzeti vagy regionális találkozókon hajtották végre, amelyeket meghatározott piacoknak, valamint a vállalkozások közötti kétoldalú megállapodások megkötésének szenteltek.

[...]

16. A határozatban megállapított tényállás és jogi értékelés alapján a Bizottság bírságot szabott ki az érintett vállalkozásokra, amelynek összegét a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásban és a kartell ügyek esetében a pénzbírságok alóli menteségről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló közleményben szabályozott módszer szerint állapította meg.

17. A határozat rendelkező részének 3. cikke az alábbi bírságokat állapítja meg:

- az SGL: 80,2 millió euró;

[...]

18. A rendelkező rész 4. cikke arra kötelezi az érintett vállalkozásokat, hogy a határozat közlésétől számított három hónapon belül fizessék meg a bírságot, nemteljesítés esetén 8,04% kamatot kötelesek fizetni.”

III – Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás és a megtámadott ítélet

10. Az SGL és a vitatott határozat többi címzettje 2001. október 20-án a határozat megsemmisítése iránti keresetet nyújtottak be az Elsőfokú Bíróság Hivatalához.

11. A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság többek között a következőket állapította meg és mondta ki:

„2) A T-239/01. sz. SGL Carbon kontra Bizottság ügyben [a Bíróság]:

- 69 114 000 EUR-ban állapítja meg a 2002/271 határozat 3. cikkében a felperesre kiszabott bírság összegét;
- a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja;

[...]”

12. A 401–412. pontban az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy az SGL-nek nem kellett a Bizottság bizonyos kérdéseire válaszolnia, vagy dokumentumokat átadnia. A vállalkozás részéről önkéntes együttműködésnek kell tekinteni azt, hogy mégis adott azokra

vonatkozóan felvilágosítást, ami az engedékenységű közlemény D. pontja (2) bekezdésének első albekezdése alapján indokolja a bírság csökkentését.

IV – A fellebbezésről

13. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet a rendelkező rész 2. pontja tekintetében
- kötelezze az SGL-t a költségek viselésére.

14. Az SGL azt kéri, hogy a Bíróság:

- utasítsa el a fellebbezést;
- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

V – A jogalapok és a fő érvek

15. A Bizottság úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság bizonyos, a 401–412. pontban tett megállapításai sértik a közösségi jogot, különösen a 17. rendelet 11. és 15. cikkének együttes olvasatát, valamint az engedékenységi közleményt. Emellett az ítélet támadott részében az Elsőfokú Bíróság az indokolás kapcsán is tévedett.

16. A Bizottság egy – két részre osztott – jogalapot, valamint egy másodlagos jogalapot terjeszt elő.

17. Az elsődleges jogalap, amelyben a Bizottság azt kérdőjelezi meg, hogy az információkérésre adott bizonyos válaszoknak főszabály szerint a bírság csökkentéséhez kell vezetniük, a következőkre vonatkozik:

- 1) az 1999. március 31-i információkérés (a megtámadott ítélet 407–409. pontja, valamint a 410. pont első három mondata);
- 2) az 1997. június 30-i információkérés (a megtámadott ítélet 412. pontja).

18. A második, másodlagos jogalap a bírságösszeg csökkentésének alkalmazási körére vonatkozik, a korábbi információkérést követő közreműködés esetén (410. pont).

19. A Bizottság által előterjesztett érvek röviden a következők.

20. Ami az elsődleges jogalap első, a dokumentumokra vonatkozó részét illeti, a Bizottság azzal érvel, hogy mindig jogosult okiratokat kérni, és az erre vonatkozó felhívás nem sérti a védelemhez való jogot. Ez nem vonatkozik az olyan kérdésekre, amelyek a jogsértés beismerésével járhatnak. Ezért a megtámadott ítélet 408. és 409. pontjában az Elsőfokú Bíróság megsértette az állandó ítélkezési gyakorlatot, továbbá ez a megközelítés ellentétes a 403., 406. és 407. ponttal is, amelyben az Elsőfokú Bíróság az ítélkezési gyakorlatra hivatkozott.

21. Az Elsőfokú Bíróságnak továbbá tisztázni kellett volna, hogy valójában milyen mértékben tett eleget az SGL a Bizottság dokumentumok benyújtására irányuló kérésének. Az 1999. június 8-i válasz szövege azt mutatja, hogy ez nem történt meg. Az SGL azt válaszolta, hogy nincs a birtokában az összes kért dokumentum. Ezért semmi sem indokol a már megadottnál nagyobb csökkentést. A dokumentumok hiánya ellenére az SGL erőfeszítést tett a tények megmagyará-

zása érdekében. A Bizottság ezt az együttműködést figyelembe vette. Kizárólag a formális információkérésre adott válaszokat nem vette figyelembe a Bizottság az engedékenység szempontjából, azokat az információkat viszont, amelyek túlmutattak az együttműködési kötelezettségen, igen.

jutalmazta jobban az SGL-t, mert a vállalkozás által adott válasz nem haladta meg az SGL-nek a 17. rendelet 11. cikkében megállapított együttműködési kötelezettségét. Emellett kizárólag az olyan közreműködés vezethet a bírság összegének csökkentéséhez, amely megkönnyíti a Bizottság számára a jogsértés megállapítását.

22. Az SGL előadja, hogy az 1999. június 8-i feljegyzésének egészét, valamint az 1997. június 30-i információkérésre adott válaszait is együttműködésnek kell tekinteni, mivel nem tehető különbség a jogsértés és a tényállási elemek kifejezett elismerése, valamint a jogsértést bizonyító okiratok benyújtása között. Véleménye szerint létezik a hallgatáshoz való abszolút jog.

25. Az SGL egyetért az Elsőfokú Bíróság megállapításaival. Beadványa szerint nincs jogalapja az információkérésnek, mivel a kartell többi tagjának figyelmeztetése nem képezi az EK 81. cikk (1) bekezdése megsértésének elemét. A 17. rendelet 11. cikke nem jogosítja fel a Bizottságot ilyen kérdések feltételére. Abban az esetben, ha a kartell többi tagjának értesítése súlyosító körülményként minősülhet, akkor ugyanennek az elismerését együttműködésnek kell minősíteni. Az Elsőfokú Bíróság mindenesetre helyesen állapította meg, hogy nem volt köteles válaszolni.

23. Amennyiben a Bíróság nem fogadná el ezt a nézőpontot, az SGL előadja, hogy a megtámadott ítélet minden szempontból összhangban van az ítélkezési gyakorlattal.

24. A jogalap második, az 1997. június 30-i információkérésre vonatkozó része kapcsán a Bizottság előadja, hogy az ítélet 412. pontja szintén számos hibát tartalmaz. Úgy tűnik, az Elsőfokú Bíróság olyan álláspontot tulajdonított a Bizottságnak, amelyet az soha nem képviselt. A Bizottság hangsúlyozta, hogy nem jutalmazta kevésbé az SGL-t azért, mert nem nevezte meg azokat a társaságokat, amelyeket értesített, hanem inkább nem

26. Végezetül a Bizottság vitatja az Elsőfokú Bíróság azon megállapítását, amely szerint a kérésre történő közreműködés ugyanolyan csökkentést indokol, mint az önkéntes közreműködés. Ezzel a Bizottság szerint az Elsőfokú Bíróság tagadja, hogy a bírság összegének csökkentését csak olyan közreműködés alapozhatja meg, amely megkönnyíti a Bizottság munkáját. Nyilvánvaló, hogy ugyanez még inkább vonatkozik arra az

esetre, ha a közreműködés önkéntes, mivel ez egy korai fázisban történik, így megkíméli a Bizottságot attól, hogy bizonyos vizsgálati intézkedéseket alkalmazzon, így például, hogy információkérést fogalmazzon meg.

27. Az az összehasonlítás, amelyet az Elsőfokú Bíróság az engedékenységi közlemény C. pontjával tett, nem az Elsőfokú Bíróság, hanem a Bizottság véleményét támasztja alá. Az az álláspont, amely szerint az információkérésre adott válaszként történő közreműködést ugyanúgy kellene értékelni, mint az önkéntes közreműködést, összeegyeztethetetlen a közleménnyel. Amennyiben az Elsőfokú Bíróság úgy véli, hogy mindkét helyzetet azonos módon kellene kezelni, ezzel megsérti a 17. rendelet 15. cikkét, összefüggésben az engedékenységi közleménnyel.

VI – Az ítélet vonatkozó részei

28. Az Elsőfokú Bíróság az ítélet első részében:

– rámutatott arra, hogy nem ismerhető el a hallgatáshoz való abszolút jog, mivel az túlmenne azon, ami a vállalkozások védelméhez való jogának biztosításához szükséges, és szükségtelen korlátozást jelentene a Bizottság azon feladatának

végrehajtása során, amely szerint biztosítania kell a közös piacon a versenyszabályok betartását. Emlékeztetett továbbá arra, hogy a hallgatáshoz való jog csak annyiban ismerhető el, amennyiben az érintett vállalkozást olyan válaszadásra kötelezik, amelyekkel elismerné az olyan jogsértés fennállását, amelynek bizonyítása a Bizottság feladata (402. pont);

– hivatkozott az ítélkezési gyakorlatra, amely szerint a 17. rendelet 11. cikke hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében a Bizottság kötelezheti a vállalkozásokat arra, hogy minden számkra ismeretes, a tényekre vonatkozó információt közöljenek, és amennyiben az szükséges, bocsássák a Bizottság rendelkezésére az ezekre vonatkozó birtokukban lévő okiratokat még abban az esetben is, ha ezek felhasználhatók versenyellenes magatartás bizonyítására. A Bizottság ezen hatásköre nem sérti sem az emberi jogokról szóló európai egyezmény (a továbbiakban: EJE) 6. cikkét, sem az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát (403. és 404. pont);

– megállapította, hogy bár a Bíróság kimondta a Limbursge Vinyl Maat-

schappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletében⁷, hogy a 374/87. sz. Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet⁸ követően az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata továbbfejlődött a Funke-ügyben hozott ítélettel, a Saunders kontra Egyesült Királyság ítélettel és a J. B. kontra Svájc ítélettel, a Bíróság nem változtatta meg a korábbi ítélkezési gyakorlatát a fent hivatkozott „PVC II”-ügyben hozott ítéletben (405. pont);

értelmében, meg kell jegyezni, hogy a tisztán ténybeli kérdéseken és már létező dokumentumok kérésén túl a Bizottság felhívta az SGL-t, hogy adja elő az egyes olyan találkozókat esetében, amelyeken részt vett, azok tárgyát és történéseit, amennyiben a Bizottság gyanította, hogy a találkozók célja a verseny korlátozása volt. Következésképpen ez olyan információkérés volt, amely az SGL-t a közösségi versenyjog megsértésében való közreműködésének elismerésére kényszerítette volna (407. pont).

- végezetül arra a következtetésre jutott, hogy önmagában a Bizottság által feltett tisztán ténybeli kérdésekre való válaszadás, valamint már létező dokumentumok benyújtására vonatkozó felhívás teljesítésének kötelezettsége nem jelentheti a védelemhez való jog vagy a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését, amelyek a versenyjog sajátos területén az emberi jogokról szóló európai egyezmény 6. cikke által biztosítottal egyenrangú védelmet biztosítanak (406. pont).

29. Az Elsőfokú Bíróság így folytatta:

- arra vonatkozóan, hogy az SGL milyen mértékben volt köteles válaszolni az 1999. március 31-i információkérésre a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat

30. A következő pontokban viszont, amelyek a jelen fellebbezés tárgyát képezik, az Elsőfokú Bíróság kifejtette:

„408 Ugyanez vonatkozik a fenti találkozók jegyzőkönyveinek, munkairatainak és előkészítő iratainak, az azokra vonatkozó kézzel írt feljegyzéseinek, a találkozókra vonatkozó jegyzeteknek és következtetéseknek, valamint az 1992 és 1998 között végrehajtott áremelések tervezésére, megbeszélésére és végrehajtására vonatkozó dokumentumoknak a benyújtására irányuló felhívásra is.

7 – A C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P – C-252/99. P. és C-254/99. P. sz. ügyben 2002. október 15-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-8375. o.).

8 – A 374/87. sz. ügyben 1989. október 18-án hozott ítélet (EBHT 1989., 3283. o.).

409 Mivel az SGL-nek nem kellett az 1999. március 31-i információkérés ilyen jel-

legű kérdéseire válaszolni, a vállalkozás részéről önkéntes együttműködésnek kell tekinteni azt, hogy mégis adott azokra vonatkozóan felvilágosítást, ami az engedékenységi közlemény alapján indokolja a bírság csökkentését.

411 Következésképpen a fenti összefüggésben a Bizottság nem értékelte az SGL által tanúsított együttműködés jelentőségét.”

31. A figyelmeztető hívásokra vonatkozó információkérés kapcsán az Elsőfokú Bíróság megállapította:

410 Ezt a következtetést nem befolyásolja a Bizottság azon érve, amely szerint a kérdéses információt nem önkéntesen szolgáltatták, hanem információkérésre válaszul. Az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első albekezdése nem írja elő, hogy az önkéntes magatartást a vállalkozás saját kezdeményezésére tanúsítsa, csupán olyan információ szolgáltatását írja elő, amely segíti a jogsértés fennállásának megállapítását. Másrészt a bírságnak a D. pontban megállapítottnál jelentősebb csökkentésére vonatkozó C. pont lehetővé teszi a kartellben résztvevők üzlethelyein végzett bizottsági vizsgálatot követően tanúsított együttműködés értékelését. A fentiek alapján az a körülmény, hogy a 17. rendelet 11. cikkének (1) bekezdése szerinti információkérést küldött az SGL-nek, nem csökkentheti az e vállalkozás által az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első albekezdése alapján tanúsított együttműködés jelentőségét, különösen mivel az információkérés kevésbé kényszerítő eszköz, mint a határozattal elrendelt vizsgálat.

„412 Azzal kapcsolatban, hogy a Bizottság felrója az SGL-nek az arra a kérdésre adott hiányos választ, hogy az SGL mely vállalkozásokat értesítette 1997 júniusában a Bizottság küszöbönálló vizsgálatáról, igaz, hogy az SGL 1997. július 30-i levelével csak a VAW és egy másik vállalkozás értesítését ismerte el, míg elmulasztotta jelezni azt, hogy az UCAR-t is figyelmeztette. Ugyanakkor a Bizottság maga is megállapította, hogy az SGL figyelmeztetése súlyosabbá tette a jogsértést, amely így nagyobb visszatartó erővel bíró bírság kiszabásához vezetett, és azt súlyosító körülménynek lehetett tekinteni, mivel az SGL magatartása megteremtette a kartell fenntartásához és a jogsértő hatás meghosszabbításához szükséges körülményeket. Következésképpen az SGL nem volt köteles a Bizottságot arról tájékoztatni, hogy figyelmeztetett más vállalkozásokat. Ugyanis valószínűsíthető volt, hogy ez az információ növelte volna a Bizottság által az SGL-re kiszabott bírság összegét. Így a Bizottság e pont tekintetében is tévesen értékelte az SGL magatartását azzal, hogy felrótta neki a hiányos választ.”

VII – Jogi elemzés

32. Ahogy az fent is szerepel, a Bizottság fellebbezése különösen a 408., 409., 410. és 412. pontra vonatkozik.

33. Határozatában a Bizottság az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első albekezdése alapján 30%-kal csökkentette az SGL-re kirótt bírságot, ahhoz az összeghez képest, amelyet egyébként kiszabtak volna az SGL-re. Ahogy az a megtámadott ítéletben is szerepel, a Bizottság álláspontja szerint „valamely vállalkozás csak akkor érdemel bírságcsökkentést, ha az általa tanúsított együttműködés »önkéntes«, és a »vizsgálati hatáskör gyakorlásán kívül áll«: a Bizottság megállapította, hogy az SGL által szolgáltatott információ jelentős része valójában a Bizottság hivatalos információkérésére adott válasz volt, továbbá, hogy az SGL nyilatkozatát csak akkor lehetne az engedékenységi közlemény értelmében vett önkéntes információnyújtásnak tekinteni, ha az így adott információ szélesebb körű lett volna annál, mint amit a 11. cikk alapján kértek. Továbbá az SGL 1999. június 8-i nyilatkozatát csak azután küldte meg, hogy kézhez kapta a Bizottság által küldött emlékeztetőt, amelyben fenntartotta a jogot a 11. cikk (5) bekezdése szerinti határozat meghozatalára.⁹

34. Az Elsőfokú Bíróság előtt folyó eljárásban az SGL azt állította, hogy a Bizottság

nem értékelte megfelelően együttműködését az engedékenységi közlemény szempontjából. Előadta, hogy nem volt köteles válaszolni a Bizottság információkérésének bizonyos kérdéseire, mivel azzal önmagát vádolta volna. Érvélete szerint az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata alapján kifejezetten jogosult megtagadni a közreműködést saját bűnösségének bizonyításához.

35. Az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a Bizottság több ponton elmulasztotta értékelni az SGL által tanúsított közreműködés jelentőségét, és ezért csökkentette a bírság összegét.

36. Az állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozást követően (402., 403. és 404. pont) az Elsőfokú Bíróság először az 1999. március 31-i információkérést vizsgálta (407., 408. és 409. pont), majd ezután az 1997. június 30-i információkérést (412. pont).

37. Az 1999. március 31-i információkérés a grafitelektroda ágazatban működő versenytársak találkozóira vonatkozott. A Bizottság többek között felhívta az SGL-t, hogy adja elő az egyes olyan találkozók esetében, amelyekben részt vett, azok tárgyát és történéseit, továbbá ezeknek a találkozónak az

⁹ – Lásd a bizottsági határozat (173) preambulumbekendését, amelyet az ítélet 401. pontja részben idéz.

eredményeit/következtetéseit. Emellett kérte, hogy nyújtson be bizonyos dokumentumokat, többek között a meghívókat, a napirendeket, a jelenléti íveket, a kézzel írt feljegyzéseket, a munkairatokat, az előkészítő iratokat, a tervdokumentumokat és az egy adott időszak áremeléseinek végrehajtására vonatkozó dokumentumokat.¹⁰

38. 1997. június 30-i információkérésében a Bizottság, miután jelezte, hogy egy másik társaságtól tudomást szerzett arról, hogy azt az SGL értesítette az ágazatban esetlegesen várható vizsgálatról, azt kérdezte, hogy az SGL ezt az információt valamely az ágazatban tevékenykedő társaságtól szerezte-e, és ha igen, mi ennek a társaságnak a neve. Második kérdésében a Bizottság arra várt választ, hogy mely társaságokat értesítette az SGL.¹¹

Az 1999. március 31-i információkérés

39. Az Elsőfokú Bíróság előtt folyó eljárásban a Bizottság elfogadta, hogy a találkozók

10 – Az SGL 1999. május 25-én levélben (ebben megválaszolta a forgalmi és eladási adatokra vonatkozó 8–10. kérdést), illetve 1999. június 8-án nyilatkozatban válaszolt (ebben jelezte, hogy nem köteles válaszolni az 1–5. és a részben a 7. kérdésre, és ezért eljárását önkéntesnek kell tekinteni. A nyilatkozat tartalmazza a találkozók leírását, és csatolva megtalálhatók benne a létező, az SGL birtokában lévő dokumentumok is).

11 – Az SGL 1997. július 30-án levélben válaszolt. A második kérdés megválaszolása előtt vitatta annak jogalapját, és védelemhez fűződő jogára hivatkozott.

tárgyára és az ott történetekre vonatkozó kérdés túlment azon, amire a 17. rendelet 11. cikke alapján jogosult volt. Ez a megállapítás nem képezi részét a jelen fellebbezésnek.

40. Ennélfogva az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 407–409. és 412. pontjában megállapította, hogy az SGL által a 17. rendelet 11. cikkének (2) bekezdése alapján neki címzett információkérésekre adott válaszok alapján a társaság – ellentétben a Bizottság által a határozatában kifejtett véleménnyel – jogosult volt a bíróság csökkentésére, az engedékenységi közleménnyel összhangban.

41. Emellett az Elsőfokú Bíróság elvetette a Bizottság érvét, amely szerint az SGL válaszai alapján való csökkentésnek mindenképpen kisebbnek kell lennie annál, mintha az a vállalkozás önkéntes közlésén alapulna (lásd a 410. pontot).

42. A Bizottság előadja, hogy az idézett szakaszok jogilag tévesek, az ítélet pedig e tekintetben ellentmond a 17. rendelet 11. cikkével együttesen olvasott 15. cikkének és az engedékenységi közleménynek. Emellett az indokolás is hibás (önellentmondó), és egy másik jogban való tévedést képez.

43. Bár ezt a jogalapot az engedékenységi közlemény alkalmazása kapcsán terjesztették elő, elsősorban az Elsőfokú Bíróságnak a vállalkozások önvádra való kötelezésére vonatkozó tilalom terjedelmének vonatkozásában tett megállapításait érinti.

44. Közismert, hogy a Bizottság feladata az EK-Szerződés versenyszabályai megsértésének kivizsgálása és megbüntetése. E feladata elvégzésének érdekében a Bizottság a 17. rendelet 11. cikke (1) bekezdésével összhangban minden szükséges információt kérhet. Először egyszerű formális információkérésben kell az információt kérnie (a 11. cikk (2) bekezdése), amennyiben pedig egy vállalkozás ennek nem tesz eleget, formális határozatot hoz (a 11. cikk (5) bekezdése).¹²

45. A közismert Orkem kontra Bizottság ügyben,¹³ amelyben a Bíróság a Bizottság vizsgálati jogkörét a védelemhez való jog fényében értékelte, a Bíróság megállapította, hogy a társaságok kötelesek aktívan együttműködni a vizsgálati intézkedések során.

12 – Az 1/2003 rendelet megszünteti ezt a kétszakaszos eljárást. A rendelet 18. cikke szerint az eljárás kezdetén a Bizottság választhatja azt, hogy határozatban kéri a vállalkozásokat információszolgáltatásra.

13 – A 8. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 22. és 27. pontja.

46. A Bizottsággal való aktív együttműködés kötelezettsége ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a vállalkozásnak a versenyszabályok megsértésének elismerése révén önmagát kellene vádolnia.

47. E tekintetben a Bíróság különbséget tett egyrészt a kérdésekre adott válaszok, másrészt a dokumentumok szolgáltatása között. Az előbbi körében a Bíróság egy másik megkülönböztetést is tett. Megállapította, hogy a Bizottság kötelezheti a vállalkozást, hogy tényekre vonatkozó kérdésekre válaszoljon, ugyanakkor nem jogosult arra kötelezni, hogy olyan válaszokat adjon, amelyek révén elismeri a jogsértés megtörténtét. Az utóbbi esetben a vállalkozás védelemhez való jogának keretében jogosult hallgatni. A dokumentumok tekintetében a Bíróság nem korlátozta a Bizottság vizsgálati jogkörét. Az érintett vállalkozás felszólításra köteles a már létező, a vizsgálat tárgyára vonatkozó dokumentumokat átadni, még ha azok felhasználhatók is a jogsértés fennállásának bizonyítására.¹⁴

48. Továbbá a Bizottság a legsúlyosabb kartellesetek felderítése érdekében engedékenységi politikát alakított ki. E politikát az

14 – Lásd a 34. és 35. pontot.

ügynevezett engedékenységi közlemény rögzíti. Az együttműködésért (releváns információk és bizonyítékok nyújtása) cserébe a bírság összegét – az engedékenység fokától függően – csökkentik.

49. Meg kell jegyezni, hogy az engedékenységi politikának semmilyen kényszer nem része. Éppen ellenkezőleg, az önkéntes együttműködésen alapul. Éppen ezért a bírság összegének csökkentése az együttműködésért cserébe, összhangban van a védelemhez való joggal, és különösen az önvádra kötelezés tilalmával.¹⁵

50. Emellett pedig a bírság csökkentésére csak a közigazgatási eljárás alatt tanúsított közreműködés esetében van lehetőség, feltéve hogy a közreműködés lehetővé tette a Bizottság számára, hogy könnyebben megállapítsa a jogsértés fennállását, illetve esetben megszüntethesse azt.¹⁶

51. A jelen fellebbezésében a Bizottság azt állítja, hogy a 17. rendelet 11. cikkének (2) bekezdése alapján kért információ megfelelt az Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben megállapított kritériu-

moknak, így az engedékenységi közlemény értelmében nem tekinthető együttműködésnek.

52. Mindezek alapján a jogkérdés az, hogy az SGL reakcióját a Bizottság kérésére önkéntes együttműködésnek vagy egy kötelezettség teljesítésének kell-e tekinteni.¹⁷ Ezért az első teendő a Bizottság által feltett kérdések jellegének vizsgálata. Más szóval, beszerezhet-e volna-e a Bizottság a kért információt a 17. rendelet 11. cikkének (5) bekezdése alapján? Amennyiben a válasz igenlő, az érintett vállalkozás által nyújtott információ egyszerűen a 17. rendelet 11. cikkében foglalt kötelezettség teljesítése. Az ilyen „együttműködés” nem jelent az engedékenységi közlemény szerinti együttműködést. Amennyiben viszont a válasz nemleges, az érintett vállalkozás azonban mégis információt szolgáltatott, magatartását az engedékenységi közlemény értelmében együttműködésnek kell tekinteni.

53. Mellékesen megjegyzem, hogy amennyiben egy vállalkozás megkereste a Bizottságot, és kifejezte együttműködési szándékát, lehetséges, hogy a Bizottság az érintett vállalkozás által nyújtott információkon túlmenően további információkat igényel. A Bizottság írásbeli kérés útján szerezheti meg ezt az információt. Magától értetődik, hogy az ilyen kérést és az arra adott választ

15 – A C-57/02. P. sz. Acerinox-ügyben 2005. július 14-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-6689. o.) 87–89. pontja.

16 – Lásd a C-297/98. P. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-10 101. o.) 36. pontját. Az engedékenységi közlemény kapcsán lásd a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P – 208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rorindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-5425. o.) 395. és 396. pontját.

17 – Jogi értelemben egy vállalkozás nem köteles válaszolni a 11. cikk (2) bekezdése szerinti kérésre, ugyanakkor ha megtagadja a választ, a Bizottság a 11. cikk (5) bekezdése alapján határozattal kötelezheti az információ nyújtására. Ennek nem teljesítéséért büntetés jár. Ennélfogva tehát végeredményben kötelezettség áll fenn a Bizottság kérésének teljesítésére.

figyelembe kell venni az érintett vállalkozás együttműködő hozzáállásának engedékenységi közlemény szerinti átfogó értékelésénél.

„megengedett” és „nem megengedett” dokumentumok között. Másként fogalmazva, mivel a Bizottság nem kötelezhette az SGL-t arra, hogy válaszoljon a szóban fogó találkozó tárgyra és eredményére/kimene telére vonatkozó kérdésekre, az ezekre vonatkozó dokumentumokat sem kérhette.

54. Annak érdekében, hogy értékelni lehessen, elképzelhető-e a bírság csökkentése, az Elsőfokú Bíróság elvégezte a fent említett vizsgálatot. Megvizsgálta, hogy az SGL köteles volt-e a kért dokumentumok benyújtására.

57. Véleményem szerint ez az értékelés téves, vagy legalábbis hibás, három különböző ok miatt.

55. Annak vizsgálata során, hogy az információkérés tartalmaz-e olyan kérdéseket, amelyeket a Bizottság a 17. rendelet 11. cikkének (5) bekezdése alapján nem volt jogosult feltenni, az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy a bizonyos találkozók tárgyára és eredményére vonatkozó kérdés nem volt elfogadható. Az ilyen kérdésekre adott válasz elkerülhetetlenül önvádhoz vezetne. Ahogy az fent is megállapításra került, a Bizottság elismerte ezt az Elsőfokú Bíróság előtt. Ez a megállapítás nem képezi részét a jelen fellebbezésnek.

58. Először, mivel a 408. és 409. pontban taglalt információk „dokumentumokra” és nem „kérdésekre” vonatkoznak, az Elsőfokú Bíróság nem végezte el az ítélkezési gyakorlatban kialakított megkülönböztetést a dokumentumok és a kérdésekre adott válaszok tekintetében. Legalábbis nem alkalmazta az ítélkezési gyakorlatban megállapított elveket az ügy tényállására.

56. Az Elsőfokú Bíróság ezt követően megállapította, hogy ugyanez igaz bizonyos dokumentumokra is. Úgy ítélte meg, hogy az ezen dokumentumok benyújtására irányuló kérés olyan jellegű, amely azt igényli az SGL részéről, hogy elismerje részvételét a közösségi versenyszabályok megsértésében. Ennélfogva úgy tűnik, hogy különbséget tett

59. Másodszor, ahogy a Bizottság helyesen rámutatott, az Elsőfokú Bíróság érvelése önmagának mond ellent. Az Elsőfokú Bíróság először kifejezetten megismétli az Orkem kontra Bizottság ügyben és a saját, a Mannesmannröhren-Werke-ügyben¹⁸ hozott ítéletében lefektetett elveket. Így, bár a

¹⁸ – A T-112/98. sz. ügyben 2001. február 20-án hozott ítélet (EBHT 2001., II-729. o.).

403., 406. és 407. pontban az állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozik, a 408. pontban szembefordul azzal. Az ítélkezési gyakorlat sokszor megerősítést nyert, legutóbb az úgynevezett „ötvözet felár”-ügyekben.¹⁹

60. A Bíróság a „PVC II”-ügyben²⁰ hozott ítéletében ténylegesen megállapította, hogy az Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet követően az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata továbbfejlődött a Funke-ítélettel, Saunders kontra Egyesült Királyság ítélettel és a J. B. kontra Svájc ítélettel. A Bíróság ugyanakkor nem látott okot korábbi ítélkezési gyakorlatának megváltoztatására, ahogy azt maga az Elsőfokú Bíróság is megállapította.²¹ Ennek alapján az Elsőfokú Bíróság megállapításai egyértelműen ellentétesek a jelenlegi ítélkezési gyakorlattal. Emellett e magában is figyelemre méltó tény az ítélet vonatkozó pontjaiban semmilyen különös indoklás sem támasztja alá.

61. Vagyis, bár az Elsőfokú Bíróság kijelentette, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat nem változott a „PVC II”-ügyben hozott ítélettel, azonban ennek ellenére eltérő eredményre jutott. A megtámadott ítéletben erre vonatkozóan semmilyen indoklás nem található. Ahogy fent megállapításra került, ellentmondásos is. Az Elsőfokú Bíróság 408. pontban tett megállapítását már ezen az alapon is hatályon kívül kell helyezni.

62. A Bíróság nagy jelentőséget tulajdonít az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának. Ugyanakkor az is igaz, hogy mivel a fellebbezés alapja az önvádra kötelezés tilalmának állítólagos megsértése, a Bíróságnak abban az ügyben valójában nem kell ezzel a kérdéssel foglalkoznia.²² Általánosabban az a kérdés merül fel, hogy vannak-e egyáltalán okok az Orkem kontra Bizottság ügyben kialakított és ezidáig követett ítélkezési gyakorlat megváltoztatására az Emberi Jogok Európai Bírósága újabb ítélkezési gyakorlatára figyelemmel. Ki fogom fejteni, hogy véleményem szerint nincsen erre kötelező indok.

63. Elsőként arra kell figyelemmel lenni, hogy a szóban forgó ítélkezési gyakorlat természetes személyekre vonatkozik, a „klasszikus” büntetőeljárás keretében. A versenyjog vállalkozásokra vonatkozik. A Bizottság csak az EK 81. és az EK 82. cikk megsértése miatt szabhat ki bírságot a vállalkozásokra és vállalkozások társulásaira. Nem lehet egyszerűen, minden további nélkül átültetni az Emberi Jogok Európai Bíróságának megállapításait jogi személyekre vagy vállalkozásokra.²³ E tekintetben utalnék más jogrendszerekre, ahol az önvádra kötelezés tilalmát kizárólag természetes személyek részére tartják fenn, és arra jogi személyek nem hivatkozhatnak.²⁴ Így az Egyesült Álla-

22 – A „PVC II”-ügyben hozott ítélet 274–276. pontja.

23 – Bizonyos tagállamokban a hatóságok nemzeti jogoknak megfelelően egyéb szankciókat is alkalmazhatnak, például az EK-Szerződés 81. és 82. cikkének társaságok általi megsértéséért börtönbe zárhatják a felelős igazgatókat vagy ügyvezetőket. Várható tehát, hogy megfelelő erősebb eljárási jogok és garanciák fognak érvényesülni.

24 – Egyesült Államok kontra Whit, Legfelsőbb Bíróság, 322 U.S. 694 (1944).

19 – Az Acerinox-ügyben hozott ítélet 86. pontja, a C-65/02. P. és C-73/02. P. sz., Thyssenkrupp kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 14-én hozott ítélet (EBHT 2005, I-6773. o.) 49. pontja.

20 – A 7. lábjegyzetben hivatkozott ítélet.

21 – Lásd a 405. pontot.

mokban a társaságok nem hivatkozhatnak az Egyesült Államok Alkotmányának ötödik kiegészítésére. Az ötödik kiegészítés szerint „senkit nem lehet arra kényszeríteni, hogy büntetőügyben saját maga ellen tanúskodjék”. Az önvádra kötelezés tilalma személyes jog, illetve privilégium. Az csak a természetes személyekre vonatkozik. Egy társaság nem hivatkozhat az ötödik kiegészítésre annak érdekében, hogy hallgathasson. Más szóval: a társaságnak kérésre be kell nyújtania a dokumentumokat.

64. Másodszer nem vitatott, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága bizonyos szabadságjogokat kiterjesztett a társaságokra és egyéb szervezetekre. Ugyanez vonatkozik a közösségi jogra és az Európai Unió Alapjogi Chartájára is. Emellett ugyanakkor az Emberi Jogok Európai Bírósága is különbséget tesz egyfelől a természetes személyeket, másfelől a jogi személyeket megillető védelem szintjére vonatkozóan. Ez az Egyezményben található más alapvető jogokból is következik, mint például a 8. cikkből. A Niemitz-ítéletben²⁵ például az Emberi Jogok Európai Bírósága jelezte, hogy az üzleti helyiségek védelme alacsonyabb szintű lehet, mint a magánlakásoké. A Bíróság döntése szerint a „lakás” kiterjeszhető a szakmáját gyakorló személy irodájára is, és az ilyen értelmezés nem korlátozza jogtalanul a Részes Államokat, mivel fenntarthatják jogukat a beavatko-

zásra a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott mértékben. Ezt az ítéletet később a Colas Est és társai kontra Franciaország ügyben hozott ítéletben²⁶ is megerősítette. Ebben az ítéletben az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, ahogy a Niemitz-ítéletben is, hogy bizonyos körülmények között a 8. cikk által biztosított jogokat úgy lehet értelmezni, hogy azok kiterjednek a társaság bejegyzett székhelyének, telephelyének vagy más üzleti helyiségének tiszteletben tartására is. Ennek következtében, összhangban a fenti ítélkezési gyakorlattal, a Bíróság a Roquette Frères ügyben hozott ítéletében²⁷ megállapította, hogy „[a]z ezen elv üzleti helyiségeket érintő alkalmazási köre megállapításánál tekintettel kell lenni az Emberi Jogok Európai Bírósága Hoechst kontra Bizottság ítéletet követő ítélkezési gyakorlatára. Ezen ítélkezési gyakorlat szerint egyrészt az EJEE 8. cikkében a magánlakás vonatkozásában biztosított védelem bizonyos körülmények között kiterjeszhető ilyen helyekre is (lásd többek között a Colas Est és társai kontra Franciaország ügyben hozott, fent hivatkozott ítéletet, 41. §), másrészt az EJEE 8. cikke (2) bekezdésében meghatározott beavatkozási jog nagyobb terjedelmű lehet, mint egyébként, amennyiben szakmai vagy üzleti tevékenységről vagy helyiségekről van szó (a Niemitz-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 31. §)”.

65. Harmadszor, az Egyezmény 6. cikke tekintetében mindazonáltal az a döntő, hogy

26 – A 2002. április 16-i 37971/97. sz., Colas Est és társai kontra Franciaország ítélet, Ítéletek és Határozatok Tára 2002-III.

27 – A C-94/00. sz. ügyben 2002. október 22-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-9011. o.) 29. pontja.

valamely dokumentum kérése nem ellentétes a hallgatáshoz való joggal. Az Emberi Jogok Európai Bírósága nem ismerte el a hallgatáshoz való abszolút jogot. A Saunders kontra Egyesült Királyság ítéletben megállapította, hogy „[a]z önvádra kötelezés tilalma elsősorban ugyanakkor a megvádolt személy azon döntésének tiszteletben tartására vonatkozik, hogy hallgatni akar. Ahogy a Részes Felek jogrendszereiben, az Egyezményben és egyéb jogrendszerekben ezt rendszerint értelmezik, a büntetőeljárásban e jog nem terjed ki az olyan bizonyítékok felhasználására, amelyek a vádlottól kényszer alkalmazásával megszerezhetők, azonban a vádlott akaratától függetlenül léteznek, mint például a bíróság rendelkezése alapján szerzett *dokumentumok*, lehelet-, vér- és vizeletpróba, illetve testszövetek a DNS-vizsgálat elvégzése érdekében”.²⁸ Ezt a megállapítást a közel-múltban a J. B. kontra Svájc ügyben hozott ítélet is megerősítette.

66. Ennélfogva az önvádat tartalmazó nyilatkozat megtagadásához való jog nem terjed ki olyan információkra, amelyek a vádlott akaratától függetlenül léteznek, mint például többek között a dokumentumokra. A dokumentumok benyújtása előírható és azok bizonyítékként felhasználhatók. E tekintetben utalnék különösen a vállalkozás olyan, a döntéshozatalra és a belső eljárásokra vonatkozó, illetve az azok során használt dokumentált információira, mint például a marketing- vagy árstratégia. Az ilyen, belső használatú információ szolgáltatását kérni

lehet. Lehetséges, hogy felfedi a kartell vagy az összehangolt magatartás valószínűségét, azonban önmagában nem tekinthető önvádra kötelezésnek. Ez a valószínűség továbbra is cáfolható. Ennél tovább lépés megszüntetné a Bíróság ítélkezési gyakorlatának objektív elemét, ami felborítaná a végrehajtás egyensúlyát.

67. Végül pedig ki kell jelenteni, hogy a jogi személyek alapvető jogai és a versenyszabályok végrehajtása közötti kölcsönhatásban egyensúlyt kell teremteni: az alapvető jogok védelme forog kockán a közösségi versenyjog hatékony végrehajtásával szemben. Ahogy azt a Bíróság az Eco Swiss-ügyben²⁹ megállapította, az EK 81. cikk olyan alapvető szabály, amely elengedhetetlen a Közösség feladatainak teljesítéséhez, különösen a belső piac működéséhez. Az EK 81. cikk a közrend részét képezi. Amennyiben a Bizottság nem lesz jogosult dokumentumok benyújtását kérni, a versenyjog közösségi jogrendben való általa biztosított végrehajtása erősen függeni fog az önkéntes együttműködéstől, vagy egyéb kényszerítő módszerektől, mint például a hajnali rajtaütésektől. Magától értetődik, hogy a Közösség jogi és közrendi alapelvei ésszerű eszközökkel való kikényszerítésének továbbra is lehetségesnek kell maradnia, ahogy az is, hogy a védelemhez való jogot is tiszteletben kell tartani. Véleményem szerint ez utóbbi megvalósul. A jelenlegi ítélkezési gyakorlat szerint az alpe-

28 – 69. pont (kiemelés tőlem).

29 – A. C-126/97. sz. ügyben 1999. június 1-jén hozott ítélet (EBHT 1999., I-3055. o.).

res mind a közigazgatási eljárás, mind pedig a közösségi bíróságok előtt folyó eljárás során állíthatja azt, hogy a benyújtott dokumentumok más jelentéssel bírnak, mint amit azoknak a Bizottság tulajdonít.

Az 1997. június 30-i információkérés

68. A jelen ügyben az érintett dokumentumok olyan létező okiratok voltak, amelyek benyújtását végső soron a 11. cikk (5) bekezdése alapján hozott határozatban kérni lehetett, és amelyeket a vállalkozás, amennyiben azok birtokában volt, köteles volt benyújtani.

70. Az 1997. június 30-i információkérés, vagyis azon második kérdés kapcsán, amelynek során az SGL-től az értesített vállalkozások megnevezését kérték, a következő megjegyzések lehetnek hasznosak.

69. Mindezek alapján úgy vélem, hogy mivel az Elsőfokú Bíróság jogban való tévedést követett el, nincs olyan ok, amely az engedékenységi közlemény alapján indokolná a csökkentést. Ahogy a Bizottság a vitatott határozatban megállapította, nem nyújtott kompenzációt az olyan információkért, amelyekről úgy vélte, hogy az SGL köteles azokat az információkérésre adott válaszában szolgáltatni. A Bizottság azokat az SGL által nyújtott információkat, amelyek túlterjeszkedtek a 17. rendelet 11. cikkének (2) bekezdésében előírtakon, figyelembe vette. Ugyanakkor az SGL-re kirótt bírság csökkentésekor az Elsőfokú Bíróság figyelembe vette a találkozó tárgyának és eredményének ismertetésére vonatkozó kérést is. Mivel a Bizottság elismerte, hogy a kérésnek ez a része nem volt megengedett, a bírság kiszabásánál ezt nem lett volna szabad figyelembe venni.

71. A Bizottság előadja, hogy a megtámadott ítélet 412. pontja alapján úgy tűnik, hogy az Elsőfokú Bíróság azon a véleményen volt, hogy a Bizottság célja a jogsértés beismerésének biztosítása volt, és ezáltal az Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítélettel összhangban az SGL-t megillette a védelemhez való jog, következésképpen az engedékenységi közlemény alapján jogosult volt a bírság összegének csökkentésére.

72. A Bizottság szerint az általa feltett kérdéssel nem terjeszkedett túl a vizsgálati hatáskörén és így a válasz sem haladta meg a 17. rendelet 11. cikke alapján fennálló kötelezettséget. Ezért nem volt indokolt a bírságot az engedékenységi közlemény alapján csökkenteni. Emellett a másik ok, ami alapján az engedékenységi közlemény alapján nem volt indokolt a csökkentés, az SGL válaszában hiányos és félrevezető volta.

73. A Bizottság előadja, hogy a szóban forgó kérdés nem olyan, amely a jogsértés beismérléséhez vezet. E tekintetben a Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy az Elsőfokú Bíróság maga is megállapította, hogy az adott figyelmeztetések nem minősültek az EK 81. cikk megsértésének. A Bizottság szerint az a kérdés, hogy a válasz vezethet-e annak megállapításához, hogy jogsértés történt oly módon, hogy a vállalkozás kizárólag e válasz alapján kaphatott volna szankciót. A Bizottság véleménye szerint a válasz nemleges. Az a tény, hogy a figyelmeztetéseket súlyosító körülménynek tekintették, nem érinti ezt a következtetést. Annak levonásához ugyanis a Bizottságnak először bizonyítania kellett a jogsértés fennállását. A figyelmeztetésekre vonatkozó információ ezt nem helyettesítheti.

74. Emellett a Bizottság szerint az Elsőfokú Bíróság logikai hibát is elkövetett. Az a tény, hogy a Bizottság a figyelmeztetéseket súlyosító körülménynek tekintette, nem képezi részét a tényállási elemek megállapításának, hanem a Bizottság bírságolási politikájában fennálló mérlegelési jogkör gyakorlását jelenti. Az Elsőfokú Bíróság logikája arra az eredményre vezet, hogy amennyiben a Bizottság nem módosította volna a bírság összegét a súlyosító körülmény alapján, akkor feltehetette volna a kérdést.

75. Ahogy azt a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben ismertetett indítványomban már kifejtettem, az

Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy az a tény, hogy az SGL értesített más vállalkozásokat a várható vizsgálatról, nem képez meghatározott és önálló jogsértést, hanem olyan magatartás, amely fokozza az eredeti jogsértések súlyát, és ezért a bírság kiszabásánál súlyosító körülményként kell figyelembe venni.

76. Mindezek alapján ez a magatartás önmagában nem minősül jogsértésnek, és a Bizottságnak azelőtt, hogy súlyosító körülményként figyelembe venné, bizonyítania kell az eredeti jogsértést. Ugyanakkor ez a magatartás olyan elem, amely a bírság növelését eredményezheti, ezért a Bizottságnak ésszerű szinten bizonyítania kell azt. Az a tény, hogy a Bizottságnak mérlegelési jogköre van a bírság összegének megállapítására vonatkozóan, e tekintetben nem releváns. A mérlegelési jogkör az eredeti jogsértésre is vonatkozik, de ez nem változtat azon, hogy bizonyos kérdés önvád jellegű választ igényel-e.

77. Következésképpen, ahogy azt az Elsőfokú Bíróság ítéletének 412. pontjában helyesen megállapította, az SGL nem volt köteles tájékoztatni a Bizottságot arról, hogy értesített más vállalkozásokat. Bár a Bizottság feltehet kérdést ezekkel az értesítésekkel kapcsolatban, nem kötelezheti az SGL-t

annak megválaszolására. A Bizottság állításával ellentétben ez a kérdés nem érint objektív tényeket.

Záró megjegyzések és megoldási javaslat

78. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy bár az SGL nem volt köteles válaszolni erre a kérdésre, mégis válaszolt, azonban hiányos és félrevezető módon. Nem állítható, hogy az ilyen magatartás együttműködésre utalna, az ítélet e tekintetben téved. E tekintetben elegendő a közelmúlt ítélkezési gyakorlatára utalni, amelyben a Bíróság megállapította, hogy az engedékenységi közlemény alapján való bírságcsökkenés csak az átadott információ alapján indokolt, és általánosabban, amennyiben az érintett vállalkozás magatartását úgy lehet tekinteni, hogy az annak részéről valódi együttműködést mutat, az együttműködés lényegéből pedig az következik – mint azt az engedékenységi közlemény szövege, különösen D. pontja (1) bekezdésének bevezetője leírja –, hogy e közlemény alapján csak akkor lehet csökkentést engedélyezni, ha az érintett vállalkozás magatartása együttműködési szándékot tükröz.³⁰

79. Ezért az engedékenységi közlemény D. pontjának (1) bekezdése alapján nem indokolt a bírság csökkentése.

80. A 17. rendelet szerinti „együttműködés” és az engedékenységi közlemény szerint önkéntes együttműködés viszonyát, valamint annak a bírságra gyakorolt hatásait illetően a megjegyzéseimből és az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy:

- valamely vállalkozás a 17. rendelet alapján főszabály szerint köteles együttműködni a Bizottsággal (lásd az Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet);
- amennyiben a vállalkozás arra korlátozza az együttműködését, amelynek nyújtására a 17. rendelet (jelenleg pedig az 1/2003 rendelet) alapján köteles, ez a korlátozás nem képezhet súlyosító körülményt, így nem alapozhatja meg a bírság növelését;³¹
- amennyiben a vállalkozás válaszol egy olyan, a 17. rendelet 11. cikke szerinti információkérésre, amely meghaladja a

³⁰ – Lásd e tekintetben a Dansk Rorindustri és társai egyesített ügyekben hozott, a 16. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 388–403. pontját.

³¹ – Uo., 352. pont.

Bizottság vizsgálati hatáskörét (amely kérdés esetében a Bizottság nem kötelezheti a vállalkozást a válaszra), ezt a választ az engedékenységi közlemény alkalmazásában együttműködésnek kell tekinteni;

- a vállalkozás az engedékenységi közlemény értelmében kedvező bánásmódban részesülhet, ha együttműködési szándékot tanúsít, és ha az együttműködés megkönnyítette a Bizottság számára a jogsértés bizonyítását, illetve adott esetben azt, hogy megszüntesse a jogsértést.

81. A fenti érvelésből nyilvánvaló, hogy a megtámadott ítélet jogilag téves. A Bíróság alapokmánya 61. cikkének első bekezdése szerint ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság az Elsőfokú Bíróság határozatát hatályon kívül helyezi. Ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti, illetve határozathozatalra visszautalhatja az Elsőfokú Bírósághoz.

82. Véleményem szerint az érdemi ítélet feltételei fennállnak. Az Elsőfokú Bíróság az

engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének első és második albekezdése alapján 10%-os további bírságcsökkenést ítél meg az SGL javára, hasonlóan a kartell más tagjaihoz,³² majd ezt később 2%-kal 8%-ra csökkentette az SGL magatartása miatt.³³ Márpedig mivel a 10% egy része a D. pont (2) bekezdésének második albekezdésén alapul, az ítéletéből az következik, hogy a 2%-os csökkentés is e rendelkezéshez kapcsolódik. A csökkentés másik része az SGL által a Bizottság azon kérdéseire adott válaszok kompenzálására szolgál, amelyek túllépték a Bizottság hatáskörét, így az azokra adott válaszokat az Elsőfokú Bíróság az engedékenységi közlemény értelmében együttműködésnek tekintette. Valójában, ahogy fent kifejtettem (lásd a 69. pontot), a Bizottság által feltett kérdésnek csak kis része terjeszkedett túl azon a körön, amelynek megválaszolására a Bizottság kötelezhette az érintett vállalkozást. Ez nagyjából a kért és a per tárgyát képező információk egyötödét jelenti. Ezért a Bizottság által nyújtott 30%-os csökkentés mellett összesen 4%-os további csökkentés tűnik indokoltnak. Ez azt jelenti, hogy a bírságot 75,7 millió EUR-ban kell megállapítani.

32 – A bizottsági határozatnak megfelelően (lásd a (41) preambulumbekezdést) a kartell tagjainak egyike sem vitatta lényegileg azokat a tényeket, amelyekre a Bizottság a kifogásközlését alapozta. Az SGL, az UCAR C/G és a VAW részére nyújtott csökkentés ugyanakkor kizárólag a D. pont (2) bekezdésének első albekezdésén alapult. A Bizottság az Elsőfokú Bíróság előtt úgy érvelt, hogy bár elismerte, hogy hibásan nem hivatkozott e pont második albekezdésére, az általa nyújtott csökkentés a D. pont (2) bekezdésének mindkét albekezdésén alapult. Az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy erre utalni kellett volna a határozatban (lásd a megtámadott ítélet 415. pontját). Ennek alapján az Elsőfokú Bíróság további 10%, 10% és 20%-os csökkentést állapított meg (a VAW nem fellebbezett), amely kiterjedt az engedékenységi közlemény D. pontja (2) bekezdésének mindkét albekezdése szerinti korrekcióra, vagyis az együttműködő magatartás első albekezdés szerinti újraértékelésére, illetve a második albekezdés szerinti annak értékelésére, hogy a tényeket nem vitatták.

33 – Lásd a megtámadott ítélet 418. pontját.

VIII – Véggövetkeztetések

83. A fenti megfontolások alapján javasolom, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül az Elsőfokú Bíróság T-139/01. sz. ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletét;
- a bírság összegét 75,7 millió EUR-ban állapítsa meg;
- kötelezze az SGL-t a költségek viselésére.